

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 12 kor.
Félévre 6 „
Negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

HAJTS BALINT.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 16 kor.
Fél oldal 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

A theologiai tauügyi szervezetről.

(folyt. és vége.)

A másik nézőpont, a mely bírálati alapul szolgál, azok a gyakorlati érdekek és viszonyok, a melyek a megvalósításra befolyolnak s a kivihetőséget megvilágítják. A legszebb cél is helytelen eszközök megválasztása mellett lehetetlenné válhat s erőszakos megvalósítása többet árthat a köznek, mint használhat.

Masznyiknak cikke is főleg ebből a nézőpontból vizsgálta s bírálta a javaslatot, itt kereste és találta az Achilles sarkát s az archimedesi pontot.

Minthogy az ő bevallott nézete szerint a javaslat tauügyi részét nem kell komolyan venni, — habár a javaslatnak épp ez a legfontosabb s a jövőre nagyon kiható része — azért tovább követve kritikai megjegyzéseit most már azokat a kifogásokat kell vizsgálnunk, a melyek a cél megvalósítására s azokra az eszközökre s módokra vonatkoznak, a melyek segítségével a javaslatban kifejezett elvek megvalósíthatók.

A cél megvalósítását nemcsak azért kárhoztatja, mert két theol. tanárral kevesebb lenne Pozsonyban mint eddig volt, hanem azért mivel Eperjes és Sopron éppen semmit nem adna az egyetemes egyháznak, holott Pozsony mindent átadott s kapna rengeteg összegeket illetőleg tanárokat theol. intézeteinek talpra állítására. Lássuk hát mi-ként is áll a dolog! A pozsonyi egyház az egyetemes egyházzal kötött szerződés értelmében átadott bizonyos alapítványokat s intézeteket *használatul* az egyetemes egyháznak, de nem *tulajdonjogul* s fenntartott magának bizonyos rendelkezési jogokat, minél-

foga joga van úgy az egyik mint a másik félnek a szerződést felbontani s a létező viszonyt megszüntetni. Ha nem így állna a dolog, akkor Masznyiknak egész érvelése a pozsonyi egyházat s átadott theológiáját illetőleg teljesen tárgyitalan lenne, mert mint az egyetemes theológiának tulajdonosa az egyetemes egyház azt tehetné a mit akarna. Hát Sopron meg Eperjes talán nem fogja átadni használatba az egyetemessé átalakítandó theológiájának összes vagyonát, épületeit és intézményeit? Konviktus, internátus, könyvtár és ösztöndíjak megszűnnek talán a theológiák rendelkezésére állani? Pozsony, és Sopron meg Eperjes között a különbség az, hogy a két utóbbi minden különös kikötések és szerződés nélkül is kész belemenni a theológiák új szervezésébe, mert jól tudja, hogy az egyetemnek nem lehet más érdeke, mint önönmagának, holott Pozsony irott szerződésbe foglalta összes jogait. Ha az egyetem irott szerződést fog követelni biztosíthatom, hogy sem a tiszai sem a dunántúli kerület nem fog e tekintetben nehézségeket támasztani, hogy az egyetemes egyház a maga jogait kellőleg gyakorolhassa. Belemegy a szerződéskötésbe is annak dacára, hogy sok jogot veszít, mert ezentul 2—3 tanár választásán kívül körülbelül az lesz Sopronnak s Eperjesnek, illetőleg kormányzó hatóságainak joga, a mennyit a pozsonyi theol. akadémiának kisbizottsága gyakorol. Az egyetemes egyház ezen theológiák ügyeibe nemcsak mint felsőbb hatóság fog befolyni, hanem miután fenntartóvá is lesz, a fenntartás arányában jogokat is fog gyakorolni éppen úgy, mint a pozsonyi theologiai akadémia kormányzásában vesz részt. E jog-

gyakorlás módja még nincs körülírva, de benne van a 72. §-nak *e* pontjában, a mely szerint minden intézet szabályzatot köteles erre nézve alkotni s azt az egyetemes közgyűlés által megerősíttetni. És ha most, a mikor kerületiek vagyunk, az egyetemes egyház által alkotott főiskolai tantervet és tanrendet kötelesek vagyunk elfogadni, ha lelkészképesítésünk, tanárképesítésünk s egész szolgálati minőségünk egyforma, ha ifjúságunkat lényegileg azonos iskolai szabályzat szerint kell nevelnünk s fegyelmeznünk s ha végül főhatóságunk ugyanaz éppen a zsinati törvények követelte egyetemes jellegűnkénél fogva s önállóságunk csupán abban áll, hogy mások választanak bennünket s más pénztárból kapjuk fizetésünket, mikép lehet állítani azt, hogy kerületiek maradunk a javaslat elfogadása után is, holott a tanárválasztás joga $\frac{2}{5}$ s illetőleg $\frac{3}{5}$ részben az egyetemes egyházat fogja illetni s bizottságai által az eddiginél is közvetlenebb befolyást nyerni? Valóban úgy alakulnak a viszonyok, hogy a tiszai és dunántúli kerületek s illetőleg fenntartók eddig élvezett csekély jogaktól is el fognak esni.

Ha az egyházegyetem egyébként is ily nagy jogokat élvez és feltétlenül rendelkezik theologiáink legbelsőbb élete felett is: józan ésszel más következtetésre nem lehet jönni, mint arra, hogy e jogok ellenében viseljen terheket is. Egyházegyetemünket pedig a jogon kívül az erkölcsi kötelezettség is kötelezi, hogy a theologiai főiskolák fenntartásához anyagilag hozzájáruljon, mert ha van közös egyházi érdek, a mely a magyarhoni ev. egyházakat egy testté alakítja, úgy a lelkészképzés kérdése s ügye feltétlenül a legelső sorban az.

Masznyiknak erre vonatkozó okoskodása merőben téves, alaptalan és könnyen a kerületek megtevesztésére és félrevezetésére szolgálhat s miután nagyon világos az a törekvése, hogy minden áron hangulatot keltsen a javaslat ellen, ez okból annak okát másban nem kereshetem, mint a már más alkalommal is megnyilatkozott pozsonyi féltékenységben, a mely az „egymás terhét hordozzátok“ elvet is hirdeti ugyan -- papiroson, — de éppen az ellenkezője mellett ér-

vel és cselekszik ad majorem dei gloriam. Ez okból szándékosan confundálja a paragrafusokat, hogy konfususnak mondhassa a javaslatot s confundálja az olvasókat, hogy azok előtt a netáni lényegtelen hibákat nagyra felfújva ő maga is konfusussá legyen. Ezt a konfuziót kézzel fogható módon csinálja a theologiai akadémiák szervezendő bizottságainál; pedig ez a bizottsági szervezés világos, könnyen érthető és Pozsonyra nézve semmi jogtalansággal nem jár, ha a §§-okat tartalmi rokonságuk szerint egymás mellé s egymás megvilágítására rossz szándék nélkül állítjuk össze. A javaslatnak XIV. szakasza a 71. §-ban mondja, hogy minden theologia elsőfoku hatósága a fenntartó hatóság. Ennek természetszerű következése az, hogy a mennyiben az egyetemes egyház, vagy a bányakerület a soproni, vagy eperjesi theologiának fenntartásához hozzájárul, mint társfenntartó a 72. §-ban körülírt fenntartóhatósági ogban elsőfokon is osztozkodik, a minek mértéke a 72. §. e) pontja szerint egy szabályzatban lesz meghatározandó. Erre a javaslat természetszerűleg ki nem terjeszkezhett, mert Sopronnak s Eperjesnek különleges viszonyai ezt lehetlenné tették itt s különben is erre csak akkor következhettek a sor, ha a javaslat elfogadtatott. Erre bizonyosan analógiául fog szolgálni a pozsonyi egyházzal kötött szerződés szerint alkotott bizottság. Ily módon minden theologiának lesz egy-egy bizottsága, a mely a 72. §-ban foglalt jogokat fogja gyakorolni. A három bizottság felett fog állani a 73—75. §§-okban leírt egyetemes akadémiai bizottság, a mely szervezeténél fogva feltétlenül biztosítani fogja az egyetemes egyház jogait s egysegesen fogja kormányozni a 3 egyetemes theologiai akadémiát.

Ez utóbbi bizottság a javaslat szerint nem új intézmény, mert nem akar még több bizottságot létesíteni, mint a mennyi van s ezzel is szaporítani a költséget és nehezíteni a kormányzást, hanem már létező bizottság t. i. a pozsonyi egyetemes theologiai akadémia bizottsága azzal a különbséggel s illetőleg változtatással, hogy ebben a bizottságban a soproni és eperjesi theologiák 2—2 tanára venne részt. Hogy ez az akadémiai

bizottság a létező pozsonyi szerződés által létesített jogviszonyt meg ne semmisítse, ez okból a 79. §. rendelkezése ezt világosan kimondja, a 90. és 91. §§-ai pedig akként intézkednek, hogy a mennyiben a pozsonyi theol. akadémiának ezidő szerint való bizottsága egyfelől továbbra is kormányzó közege marad ennek a theologiai akadémiának (91. §.), másfelől az említett tag szaporításal hatósági jogköre másodfokulag kiterjesztetik a soproni és eperjesi theologiákra, nehogy konfliktusok és jogsérelemek következzenek be, egyuttal kimondja azt is, hogy a theol. akadémiának soproni és eperjesi theologiai tanártagjai a speciális pozsonyi ügyekben nem szavaznak. Ime Pozsonyon nem esik jogsérelem! A soproni és eperjesi theologiákon sem esik jogsérelem, mert viszont mikor mind a három theológiáról van szó a bizottságban akkor a 74. §. szerint a pozsonyi egyház 8 bizottsági tagja nem vesz benne részt,

Minden bizonnyal helyesebb lett volna a pozsonyi theol. akadémia bizottságait a magok szerződés szerű jogkörében érintetlenül hagyni, s ki nem terjeszteni hatáskörét a másik kettőre is a mint a 90. §-ban van, hanem egy más bizottságot létesíteni, a melynek tagjai a 74. §-ban vannak elősorolva. Ez pedig következő módosítással nehézség nélkül eszközölhető: a 90. §-t el kell hagyni teljesen, a 91. §-t pedig a 79. §. után tenni azzal a fogalmazással, hogy a pozsonyi theologiai akadémiát kormányzó nagybizottság jelen szervezetében továbbra is ugy intézi belügyeit, a mint azt az egyházegyetem és a pozsonyi egyház közt fennálló szerződés megállapította. A többi §. helye természetesen e szerint módosul.

Legnagyobb hangulatot akar kelteni a nagy számokkal, melyekben az egyházkerületek nagy áldozatát oly szembeszökően fejezi ki, hogy attól visszariadva sutba dobják az egész javaslatot a pozsonyi theol. akadémiának teljes épségben való fenntartásának kötelezettsége mellett, akár lesz akár nem államsegély. Az eperjesi és soproni theologiák várhatnák a XX-ik t. c. életbeléptetéséig, ha közben kimúlnak az árnyékvilágból, annál jobb a pozsonyi fakultásra

nézve, mert vidáman ünnepelhetnek felettök halotti tort annak hihetőleg hogy az igazgatója s bajnoktársai. Hogy ilyen cynikus okoskodás és gondolkozási mód mikép egyeztethető össze az egyetemes theol. igazgatójának oly nagylelkű jóindulatával, a melyet cikkében hangsúlyoz, azt valóban nem tudom, de azt hiszem ő sem tudja.

A theologiák fenntartása pénzáldozattal jár és járni fog. Ettől az áldozattól nem riad vissza sem a tiszai sem a dunántuli kerület s midőn a javaslat értelmében az egyetemhez s az egyes egyházkerületekhez fordul, terhe nem fog kissebbedni, sőt ellenkezőleg nagyobbodni fog; az új szervezésből tehát semmi anyagi haszon nem háramlik reá. Ha egyetemessé akarják tenni intézeteiket s kérik az egyetemes egyház áldozatkészségét csak gyarapítani s a közegyház javára kamatoztatni akarják azt a szellemi és erkölcsi tőkét, a mely a soproni és eperjesi theologiákban található. Azok a püspökök, felügyelők s bizottsági tagok, a kik a javaslatot szerkesztették ismerik egyházkerületeiket s az egyházegyetemet, azoknak szükségleteit és hangulatát s tudják jól, hogy a theologiák új szervezéséhez szükséges áldozatokat meghozhatják s szívesen megfogják hozni. Tudják azt, hogy ennél a kötelességnél elsőbbit és nagyobbbat az egyetemes egyház nem ismerhet s e kötelességet hiszem fogja teljesíteni a mig van benne életösztön és erkölcsi kötelességtudás. — Sajátságos színben mutatja őket be Masznyik cikke, a mikor oly konfus káros s hasznavehetetlen javaslatnak minősíti komolyan s tervszerűen kidolgozott s elfogadott munkálatukat; de nem különben bemutatja saját magát is!

A javaslat nem titkol semmit, a terhehet világosan számokkal kifejezve állítja szem elé s rászédni nem akar senkit sem; az ijesztgetésnek tehát semmi helye nincsen. A költségek fedezését illetőleg rámutat a forrásra, a melyből az történhetik; a terv megvalósítása az egyházkerületeknek semmi megterhelésével nem jár, sőt a mellett meg van a lehetőség arra, hogy az egyházaknak terheik is könnyítve legyen. Ez a forrás az államsegély, a mely évről évre nagyobbodik s a mely nem kisebbedhetik csak akkor, ha

az állam csödbe kerül, a mely esetben azonban minden elpusztul. Ha a theológiák ezen új szervezése új teherrel nem jár egy egyházkerületre sem s ha ilyképen 3 theológiánk egyformán szervezve szolgálhatja a közegyházat valóban nem értem, mily különös okok tarthatják vissza az egyházkerületeket attól, hogy e javaslatot elfogadják. Az elvállalandó teher nagyobbodni fog, mert ez természetes következménye az intézmények fejlesztésének; de emelkedni fognak jövedelmünk is. Ha egyházunk s kivált a tiszai és dunántuli egyházkerületeink nem mondtak le theologiai intézeteik fenntartásának reményéről az elhagyatottság, elhanyagolás, üldöztetés s anyagi nyomoruság idején, lehetetlen lemondania az egész evang. egyházegyetemnek most, a mikor anyagilag egy jobb jövőnek küszöbén állunk s a mikor megvan a reménység, hogy az anyagi viszonyok javulásával egyházunk vallás-erkölcsi viszonyai is jobb irányt vesznek.

A fegyver, melylyel Masznyik harcol es sebez, több s mélyebb sebeket üt Masznyikon, mint bárki máson mert ha valamikor visszasül a fegyver, úgy bizonyára a jelen eset az.

Ha bíráló megjegyzéseit a bizottságban, melynek tagja, higgadtan előadta volna s a cikkében foglaltakat gyanúsítások s kicsinylések nélkül közölte volna, sokkal többet használt volna az ügynek s fegyvere nem sült volna vissza.

Gondoljuk meg a dolgot s ne engedjük, hogy egy privilegizált theol. akadémia mellett a két theol. intézet még továbbra is küzdjön a tarthatatlan viszonyok ellen nélkülözések s jobb időkre való kilátás nélkül, hanem adjuk meg ezeknek is a jobb megélhetés s felvirágzás lehetőségét. Egyenlő elbánást kérünk és semmi mást, igazságot s nem jogtalanságot, méltányosságot, s nem pártosságot s végül igaz testvéri szeretetet kérünk!

Mayer Endre.

A kormány 1902. évi jelentéséből.

(Folytatás.)

A mint a kilépések mozgalma nem hord magában veszedelmet a fennálló egyházakra, azonképen a vallásos érzület megőrzésére, a hitélet nem lankadó éberségére vetnek világosságot azok az arányszámok is, a melyeket az állami anyakönyvvezetők által szolgáltatott népmozgalmi statisztikai adatoknak az egyes hitfelekezetek lelkészei által teljesített egyházi funkciók adataival történő egybevetése útján nyerünk. A római katolikusoknál pl. az újszülöttek több mint 99%-a, a gör. katolikusoknál 97, a gör. keletieknél 95, az ág. h. evangélikusoknál 98, az ev. reformátusoknál 97, az unitáriusoknál 89%-a kereszteltetett meg; az egyházi áldásban részesült házasságkötések az összes házasságkötéseknek a róm. katolikus hívők közt több, mint 97%-át, a gör. katolikusoknál 98, a gör. keletieknél 88, az ág. h. evangélikusoknál 99, a reformátusoknál 93, az unitáriusoknál 99%-át tették. Ezekből az arányszámokból annál biztosabban következtethetünk a vallásos élet mélységére és bensőségére, mert míg az állami anyakönyvvezetők-től szolgáltatott népmozgalmi statisztikai adatok az összes születések és házasságkötések valóságos összegét tüntetik föl, addig egyes felekezeteknél előfordulhat, hogy némely helyeken a teljesített egyházi funkciók kimutatása nem történvén szigorú pontossággal, az egyházi funkciók száma a valóságban még nagyobb a kimutatott számnál. Az izraelita anyahitközségek részéről beérkezett adatokat a népmozgalmi statisztikai adatokkal nem lehet összevetni, mert az állami anyakönyvvezetés életbe lépése óta e hitközségek egy része nem vezet egyházi anyakönyvet.

Az áttérések számának évről évre való alakulása tekintetében eddig tapasztalt szabályszerűség az idén is kimutatható: az utolsó 7 évben, 1896-tól 1902-ig 42.700 áttérés történt Magyarországon, az évi átlag tehát 6.100 s ettől az átlagtól sem a korábbi években nem látunk tetemesebb eltérést, sem 1902-ben, a mikor az áttérések száma 5.939 volt. A részben kétségtelenül

szintén a vallási érdeklődés éberségéből magyarázható élénk áttérési mozgalom, mint a korábbi években, 1902-ben is a róm. katolikus egyház hiveinek számát gyarapította legerősebben. A római katolikus vallásra ugyanis 2.541-en tértek át, míg belőle 1.011-en léptek ki s így hiveinek száma 1.530-cal gyarapodott, főképp a reformátusok, ágostaiak és zsidók soraiból. A görög katolikusoknak 381 főnyi, legnagyobbbrészt a gör. keletiektől elhódított nyereségük volt, az unitáriusok — főképp a református vallásról történő áttérések révén — 187 hívővel szaporodtak. A többi vallásfelekezetek áttérési mérlege veszteséggel zárodik. Legtöbb (számszerint 754 főnyi) veszteségük a reformátusoknak volt: a görögkeletiek 642, az izraeliták 357, az ágostaiak 333 hívőt vesztek el áttérés által.

Horvát-Szlavonországokban az áttérési mozgalom élénkebb volt most, mint a megelőző esztendőben: 1902-ben ugyanis 451-en változtatták vallásukat, míg 1901-ben csak 359 áttérés volt. Itt az áttérések mozgalma éppen ellentétes hatású, mint az anyaországban: a görögkeletieknek és a reformátusoknak kedvez, a kik az áttérések folytán 109, illetőleg (a reformátusok) 86 hívőt nyertek, holott a többi összes vallásfelekezetek mind veszítettek ezen a réven. Legtöbbet, szám szerint 148-at a római katolikusok.

(folyt. köv.)

Rövid válasz a „Kihívott Védelem“-re.

A pozsonyi ev. egyházközségnek a theol. tanügyi szervezeti javaslat tárgyában az egyetemes közgyűléshez intézett felterjesztésére s alulírottak e becses lapban és külön is megjelent hasonló tárgyú cikkére *Glauz* Pál bizottsági előadó úr „Kihívott Védelem“ című röpiratában válaszol. E választ rövid válasz nélkül hagynunk nem lehet.

A pozsonyi ev. egyházközség, a melynek a fennforgó ügyben különben is az egyetemes egyházzal és nem az előadó úrral vagyon dolga, igen természetes, hogy a „Kihívott Védelem“ kihívó támadására nem fog reagálni, mert egy oly előkelő s a „rábizott ügy tiszta igazságára“ minden szemforgató képmutatás nélkül joggal támaszkodó előkelő erkölcsi testület, erkölcsi méltóságán alul valónak tartja a valóban „hangulatkeltésre szánt“ s minden erkölcsi alap nélkül szűkölködő durva támadásra és okatlan gyanúsításokra felelni.

Ez az egyház kulturális és emberbaráti intézményekre — tessék ezt jól megjegyezni — az egyetemes evang. egyház körében minden más egyháznál, ne mondjam kerületnél és egyetemenél egymaga többet áldozott és áldoz. Erről az egyházzal tehát sértő kicsinyléssel ne merjen senki sem beszélni s még kevésbé tegye fel róla a bizottsági előadó úr, hogy ezt a „tisztelt egyházközséget valaki célzatosan és gonosz szándékkal félrevezette.“ A mi megtörténhetik Rimaszombaton (mert gondolom, házi példa után indult az előadó úr!) az nem történhetik meg Pozsonyban soha!

Ha szándékos és gonosz félrevezetésről akarunk beszélni, — hát tudunk mi arra is példát és e példa a bizottsági előadó úr előtt sem lesz ismeretlen.

Mikor 1902. őszén a theol. akadémiai nagybizottságban anyagi ügyeink rendezését tárgyalták s a kedvezőtlen határozatot megfélembbezttem, telebbezésemet ép az előadó úrnak ama kijelentésére vontam volt vissza, hogy: „kész immár a theol. főiskolák szervezete s abban mindenről fényesen gondoskodva van“ s ime még ugyanazon egyetemes gyűlés alkalmával bepillantván az előadó úr sziveségéből a kész javaslatba, láttam, hogy abban — a mi jogos követeléseinket illetőleg semmiről sincs gondoskodva!

Ez „a valódi ténynyel egyező igazság“. Az alkalmazást vonja le az, a kit illet.

S mégis *Glauz* úr keresi „a kigyó fejét!“ Bizony elhíheti, hogy a kigyó a mi szelid hegyeink közt nincsen. Hogy mi Pozsonyt védjük, hát az igaz. De hát ki védje, ha mi sem? A bizottsági előadó úr is ott ül a mi theol. akadémiánk nagybizottságában, de hát kérdem, jó lelkiismerettel elmondhatja-e, hogy ottlétének egész ideje alatt szölte csak egy jóakaratu szót is az egyetemes egyház intézete érdekében? Hiszen a legutóbbi nagybizottsági gyűlésben is *Laszkary* Gyula érdemes felügyelőnknek kellett épen az előadó urat szinte rendreutasítania s vele megértetnie, hogy „elvégre is mi itt talán mégsem azért vagyunk, hogy Eperjes és Sopron miatt fájjon a fejünk, hanem hogy kötelességszerűleg az egyetemes akadémia javára munkálkodjunk.“

S bizony itt a baj édes uraim! Legyen az a pozsonyi theol. akadémia akármilyen, legyen jó vagy rossz, — fogyatkozásainkat mi magunk érezzük leginkább! — elvégre is a mienk az mindnyájunké s a szülőnek elemti kötelessége, hogy gyermeke boldogulását és ne romlását óhajtja.

A „Kihívott Védelem“-ben én mindent látok, csak jóakaratot nem. Megátalkodott bosszú érzete tör ki minden sorából! Valami olyas pandúr-szellem, a mely szinte torkaszakadva kiáltja felénk: „Megálljatok gonosztevők! majd ráncba szedlek én!“ S ha még csak minket fenyegetne meg! De megfenyegeti az esetleg engedetlenkedő egyházkerüle-

teket is. Ne merjen — úgymond — a kísértő csábitásnak egy kerület sem engedni, inert „ebben a nem várt esetben majd fordítunk egyet a dolgon. Az államsegély törvény szerint nem az egyes egyházkerületeket, hanem az egyetemes egyházat illeti meg; az egyetemes pénztárból jár ki a ma is érvényes egyetemes közgyűlési határozat alapján minden kerületnek a maga osztaléka. Így is volt ez 1896-ig; akkor változtattuk meg az eddigi gyakorlatot. Hát majd másképp lesz ezután. Visszaállítjuk, én Glauf Pál mondom ezt! — a régi gyakorlatot s ha megtagadjátok az új adót, majd levonjuk (én Glauf Pál mondom ezt) levonjuk az osztalékból!

Mi ez? Glauf Pál megfenyegeti az egyházkerületeket, ha nem úgy táncolnak, a mint ő tütyül?

Engedelmet kérek. Nem csárdában s nem dudások vagyunk. Anyaszentegyház az, a melynek hűségese sáfárok módjára szolgálni tartozunk békességes szeretetben s aláztatossággal.

Az a szellem, a mely onnét felülről fúj — ezt érzem és látom, nem a mi szellemünk, de a Krisztus és az apostolok és áldott elődeinknek szelleme sem.

Ez a szellem nem épít, de rombol; nem szolgál, de parancsol, nem szeret, de gyűlöl.

Ez a szellem közegyházunknak rontó szelleme.

Érveket és okos cáfolatokat kérünk. Ez előtt meghajlunk. Az önhitt hangot, durva sértegetést, az alaptalan gyanúsítást és idétlen fenyegetést azonban visszautasítjuk. A „Kihívott Védelem“-ben amabból semmit. — emezt pedig mind benne találtam.

Azért fenntartom mindazt, a mit multkori cikkemben megírtam s kérve kérem egyházunk minden igaz fiát, hogy a theol. tanügy rendezése dolgában, minden helyi és személyes érdektől eltekintve tisztán tárgyilagos és törvényes álláspontra helyezkedjék.

Egyh. Alkotmányunkban a főiskolákra vonatkozó törvénycikkelyt is megtaláljuk. A mely javaslat e törvénnyel megegyezik, — az győzzön, a melyik azzal ellenkezik, az pusztuljon. Mert elvégre is nem Eperjes vagy Sopron s Pozsonyról van itt szó, hanem a törvényről. A Glauf-féle javaslat törvénnyel, joggal, szerződéssel s hagyománnyal ellenkezik, azért elfogadása csak káros és veszedelmes lehet.

Dr. Masznyik Endre.

Belföld.

A VI. szab. kir. városi esperesség bártfai közgyűlése. Aug. 4-én tartotta ez évi közgyűlését a VI. szab. kir. városi esperesség Bártfán Magyarországon ezen ősrégi hirneves városában s egyik legrégibb egyházában. Sok nagy jelentőséggel bíró határozatot hozott ez a közgyűlés. Legfontosabb volt a VI. szab. kir. városi esperesség feloszlására vonatkozó s régóta vajudó kérdésnek végleges eldöntése, a mennyiben az I. bártfai egyház szava-

zatával szemben és a plavnicainak megsemmisítésével az összes egyházak a felosztás mellett szavaztak. Az egyes egyházak közül a két kassai a hegyaljai esperességhez, a lőcsei a XIII. városihoz, a késmárki a tátraaljaihoz kíván csatlakozni, míg a Sáros megye területén levő két eperjesi, két bártfai, két szebeni és plavnicai egyházak a sárosi esperességhez fognak csatlakozni. Az esperesség eredetileg superintendens volt; 1734-ben a tiszai kerülettel egyesült egy superintendensévé; egyes egyházai esperesség számba mentek; kiváltságaik azonban lassan megszűntek, míg az utolsó zsinat teljesen egyenlőkké tette bármely falusi gyülekezettel. Nevezetes pillanata volt a közgyűlésnek annak kijelentése, hogy késmárki gróf Thököly Imrénének az egyetlen lutheránus fejedelmének s kuruckirálynak hamvai hazánkba szállíttatnak s a késmárki szép új templomba helyeztetnek örök nyugalomra. Az öröm, hála és lelkesedés érzése foglalta el az összes résztvevők szívét a királyi kegynek e fontos tényeért. A Petrovics-féle utasítások Mayer th. tanár ismertetése után utbaigazítókul elfogadtattak ugyan, de egyuttal az a határozati javaslat is elfogadtatott, a mely szerint felkérítik a ker. gyűlés az összes kerületi szabályrendeletek mielőbbi elkészítésére s illetőleg összegyűjtésére s ezeknek valamint a tiszai kerület rendezetének s más kerületi utasításoknak tekintetbe vételével készítése el a szükséges utasításokat nem csupán a lelkészek, hanem az egyház összes tiszviselőinek utbaigazításával és külön, az utasításoktól függetlenül de azoknak lelkészi kiegészítése képen készíttessék egy *cura pastoralisi tanácsadó*. A theológiák új szervezésére vonatkozó bizottsági javaslatot egyhangulag elfogadta a közgyűlés, a mennyiben ezen javaslat által elérhetőnek véli a theológiának egészséges alapokon való teljes újjáalakítását s egyházunk viszonyainak megfelelő tovább fejlődését és virágzását. Az egyetemes egyházi gyámintézet egyházi elnökül Gyurátz Ferenc püspök urat szeretné megnyerni s reá adta szavazatát. Az eperjesi theol. tanároknak s theológiának az egyházakhoz való közelebb hozására vonatkozólag azt határozta a gyűlés, hogy a theol. tanárokat lehetőleg le kell vonni a lelkészi értekezletekbe, hogy azokban közreműködjenek s elméleti tudásukkal irányítsák s gazdagítsák a gyakorlati egyházi életet. A kettős egyházak egyesítése nem sikerült s mint ez idő szerint kivihetetlen kérdés a napi rendről levétetett. Üresedés esetén, ha megéri az ügy, könnyen bekövetkezik az is; erőszakos egyesítés pedig az egyházaknak óriási nagy kárával járna. A folyó ügyek simán intéztettek el. Délutáni 1 órára minden letárgyaltatott; gyűlés után közeled s a bártfai fürdőnek megtekintése következett. A legtöbb közgyűlési tag még az esti vonattal hagyta el az ősvárost. A bártfai két egyház magyaros vendégszeretettel és szivességgel fogadta

és ellátta a közgyűlésre jött nagy számu vendégeket, a miért elismerés és köszönet illeti.

Lelkész-beigatás. Folyó hó 14-én lélekemelő ünnepély keretében folyt le Nagyvárszonyban az ujonan választott ág. h. ev. lelkésznek, Gyalog Istvánnak beigatása. Az ünnepély fényét emelte a Czuppon Sándor esperes vezetésével megjelent lelkészi és felügyelői kar, nemkülönben a hosszú kocsisorban megérkezett vendégsereg. A beigatás ünnepi aktusa d. e. 10 óraker kezdődött, mit az esperes Zábrák Dénes soproni és Fenyves Ede meneshelyi lelkészek segédlete mellett megható módon végzett; majd az ifju lelkész mondotta el beköszöntő beszédét a 27. Zsolt. 1—6 alapján. A vallásos eszmék és gondolatok virágos kertjébe vezette be hallgatóságát s ott szent ígék nyomán az Isten iránt való bizalomnak, tiszteletnek és hálának virágaiból kötött csokrot a napnak emlékezetére. A szónoki lendülettel előadott s mindeneket elragadó szép beszéd nemcsak épülésére szolgál a hívők seregének, de igazi lelki gyönyörűséggel tölthette el a jelenvoltak kebleit. A ritka szép rendben lefolyt ünnepély mély nyomatokat hagyott a lelkekben s eddig a dűledező Sionhoz hasonló egyház híveinél pedig azt a biztató reménységet keltette, hogy jobb jövőnek hajnalhasadása e nappal kezdődik s a hosszas borúnak felhője oszladóban van. Az ünnepély kedélyes közegéddel záródott be, melyen felolvasták a több helyről — így az egyházmegyei felügyelőtől dr. Purgly Sándortól — érkezett üdvözlő sürgönyöket.

Az 1848. XX. t.-cikk a képviselőházban. *Eötvös Károly* az 1848. XX. törvénycikkkel foglalkozik. „Ezt a törvényt mindnyájan ismerjük és tudjuk, hogy némely rendelkezése életben is van. A vallásgyakorlat, az iskolák szabad látogatása, a görög keleti egyházakra vonatkozó intézkedések érvényben vannak. De van a törvénynek egy szakasza, a harmadik, mely azt mondja, hogy az összes egyházi és iskolai szükségletek állami pénzből fedeztessenek. Ennek a szakasznak tehát az volt az intenciója, hogy az egyházak államosíttassanak. Az az eszme vezette azokat a férfiakat, akik ezt a törvényt hozták, hogy a magyar faj meg fog úgy erősödni, hogy ezt keresztül lehet vinni. Nem gondolták akkor azt, hogy a magyar nemzeti politikának megvalósítása akadályokba fog ütközni, hogy ez ellen a magyar király akaratát állítják majd oda. És ebből a szakaszból következnek aztán az egyházi javak szekularizációja, amint az önként is értetődik, ha az állam fizeti a papokat, valamint az is, hogy az alapítványok is az állam tulajdonába menjenek. A javak megoszlása igen aránytalan s a fonák dolog az, hogy milliók felett rendelkezzenek a főpapok, míg a kisebb papok nyomorognak. Beismeri, hogy ennek a kérdésnek felelevenítése felébresztené a felekezettek közötti féltékenységet s ő nem is óhajtja ezt szó szerint. A miniszterelnök elég meggondolatla-

nul kijelentette, hogy végre fogja hajtani ezt a törvényt. Csak most tudjuk meg aztán egy újabb miniszterelnöki nyilatkozatból, hogy ebből semmi sem lesz. Így hát a miniszterelnök nyilatkozata ámitásszerű volt, de bajt csinált, mert a protestáns papok selejtesebb része most követeli a törvény végrehajtását, Nagyon helytelenül teszi. De hozzáteszem, hogy a mi két testvér protestáns egyházunknak nincsen ám szüksége arra, hogy ő a maga kérelmét — vagy a több, mint kérelem, az egy tökéletesen jogos igénye a magyar állammal szemben, mondom, hogy ezt az 1848. XX. törvénycikknek többféleképp magyarázható intézkedésével indokolja. Nincsen ám erre a magyar porostáns egyháznak szüksége. Hiszen, t. képviselőház, más egyháznak férfiai, ne vegyék hivalkodásnak, ha azt mondom, hogy a magyar protestánsok 250 esztendő óta egész egyházi, vallási és hitbeli életüket vértük mindenkor hullásával oltalmazták, védelmezték a magyarságot, védelmezték az alkotmányt, védelmezték a lelkiismereti szabadságot; Bocskay, Bethlen, Rákóczy harca keltek azért, hogy a világtörténet törzskönyvéből Magyarország neve ki ne töröltessék. Tudom, elismerem, hogy egyéb egyházak és hitfelekezetek férfijaiban is hű és lelkes szövetségsekre találtak, de a XVII. és XVIII. század nagy harcaiban ez a két testvéregyház vitte előre a lobogót, életüket áldozva annak győzelméért.

Amióta a Kolonics-rendszer ebben az országban meghonosodott, ezen következményeiben gyilkos rendszer előtt nem a protestánsok állottak és állanak, hanem a magyarok, a kikkel szemben a törekvés oda irányul, hogy minden egyháztól, a mely tisztán magyar, elvonjanak lehetőleg mindent, és azoknak adják oda az összes beneficiumokat, akik hajlandók az osztrák törekvések támogatására, vagy akikről azt hiszik, hogy mint idegen ajkuak, idegen törekvéseket előmozdítani képesek. Nem a protestantizmus a szálka tehát ezen Kolonics-rendszer szemében (! ?) mert hiszen az erdélyi százokat nagyobb javadalmakkal látta el, mint a katolikus egyházat (?), pedig azok is protestánsok, de mert azok mindig a magyarság ellen voltak, a Kolonics-féle rendszer megadta nekik a világi javadalmakat nagy bőséggel. És, t. Ház, ennek a Kolonics-féle rendszernek következése az, hogy amíg pl. Magyarországon a görögkeleti egyház és pedig a külön szervezett szerb egyház úgy, mint a külön szervezett oláh nemzeti egyház sok millióra menő óriási javadalmakat kapott, addig a tiszta magyar kálvinistaság az ő harmadfél milliónyi hívével ettől az országtól egy fillér javadalmat sem kapott, sőt ami volt neki templomban, alapítványokban és birtokokban, azt is elvették tőle, hogy koldussá tegyék és így pusztuljon a magyar.

A magyarság volt mindig a szálka; és amikor mi most itt állunk azért, hogy Magyarország valamit visszatérítsen az ő leghivebb fiainak, akkor is előt-

tünk, törvényhozó előtt, nem a felekezeti szempont lebeg, hanem csupán Magyarország érdeke.

Az a szegény protestáns hívő lizszer, huszszor nagyobb terhet visel nemzeti kulturájának fentartása érdekében, mint a szomszéd faluban levő oláh, rác, és német. Ezeknek alig van valami terhük, a magyar kulturával nem törődnek, nem művelik, nem is áldoznak rá, alig nehezedik rájuk valami teher egyházi és iskolai szükségletük ellátása érdekében, míg a tiszta magyar protestáns egyház összeroskad a terhek sulya alatt, mert a létért és a nemzet nagyságáért folytatott küzdelmében százszor jobban van megterhelve, mint az az idegen ajku és más felekezettű egyén. Ez, t. Ház, a Kolonics-féle rendszer. Hogy Magyarország a magyar állam és annak törvényhozása tölje ezt az állapotot végnélkül mos már, amikor alkotmányos nemzeti intézmányeink legalább egy részére jogunk van, ez szégyene lenne ennek a kornak. Ezt tovább tűrni nem lehet, ezen segíteni kell Magyarországnak érdekében, nemzeti államunk nemzeti jellegének megvédelmezése érdekében.

Nézzük meg a nyelvhatárokat, Több mint 40—45 esztendeje annak, mikor én mint túl a dunai ember egyszer körutat csináltam az országnak különböző részein, eljutottam valahova Máramaros felé és kérdeztem: hol van itt az utolsó magyar? Akkor mutattak meg két kis nyomorult falut: Dolhát és . . . ; az egyikben volt 11 magyar mert 11 kálvinista, a másikban 7 magyar, mert 7 kálvinista. Messze földön már nincs más magyar ott. A nyelvhatárok védelme szükséges volt Keleten és ott nyugaton át is, pl. Vasvármegyében és másutt is. Erdélyben a katholikusság csak oly kemény ősi módon védelmezi a magyarságot. De Baranyában s mindenütt északon, keleten, délen, a nyelvhatárok többnyire egygyé válnak a magyar protestantismus határaival, és azonkívül lutheránus atyánkfiai is, a szepességi némettség, minden harcukban, minden küzdelemben, mely a nemzet jögáért, szabadságáért s Magyarország fenállásáért folyt, ott voltak mindenütt, mint bármely más honfia ennek a nemzetnek. Itt van az igazi joga és igazi indoka annak, hogy az emlékiratban foglaltak teljesítését követeljük. És bár egyetértek a t. miniszterelnök urral abban, hogy nem akarom, hogy a lelkészek javadalmazása megelőzze az egyház híveinek az iszonyu tehertől való felmentését; de mindamellert nem helyeslem, sőt egész erőmmel küzdök ellene annak, a mit ő mondott, hogy a lelkészek javadalmazása pedig akkorra halasztandó, a mikor a többi egyház lelkészein is segíthetünk. Teljes igazság úgy az egyiknek, mint a másiknak! Napirenden most az egyik van, oldjuk meg ezt: ha napirenden lesz a többi, akkor oldjuk meg azokat, ha lehet mindjárt, ha később, később. De hogy e kérdéseket össze kelljen kapcsolni és így a nemzetiségek gyűlölete, kislelkűsége, féltékenysége belejátszszék e kérdés

megoldásába és hogy elfutkossanak Bácsbe, nem tudom micsoda titkos és nem titkos hatalmakhoz, hogy ime azok a kálvinisták és lutherránusok kapnak, még mi szegény oláhok, szerbek, szegény hazaárulók semmit sem kapunk, hogy ilyen térre tereltessek a protestáns egyház lelkészei javadalmazásának kérdése, ezt én nem helyeslem, ezt én a nemzet érdekében állónak nem találom, ez nem igaz, nem őszinte, nem magyar gondolkodás.

Pedig a lelkész jó javadalmazására szükség van. A lelkész áll legközelebb a néphez. Amint Veres József t. képviselőtársam is elmondta tegnap, ő a legelső barátja a népnek, ő ad neki tanácsot anyagi dolgaiban, lelki háborgásaiban ő szerzi meg nyugalmát, erősítget hitében, ő vezeti az élet ösvényein keresztül születésétől haláláig, kereszteli, temeti, a vezetője és a nyelvhatárokon az a magyar lelkész egyuttal fajunknak, a nemzetnek istápolója, gondozója. Hogy az az élet terheivel küzdjön, hogy az a megélhetés gondjai alatt roskadjon össze, attól nekünk államilag meg kell menteni, minthogy olyan nagy teherről itt nincs szó, hanem csak oly teherről van szó, melyet az állam mindig megbirt és ma is megbir. Azért a kérdést elodázni, mint azt a kultuszminiszter csatlakozva a miniszterelnökhöz tette, elodázni nem lehet. Nem óhajtom az 1848. XX. t.-c. emlegetését, mert arra nincs szükség, mert szentebb, erősebb, alaposabb jogon követelheti a magyar protestáns egyház amit kér: a magyarság jogán. Ezt tartom és a magyar kulturpolitikának, melyet itt csak főbb vonásaiban mondhatom el, és mert ezt nem látom, a költségvetést nem fogadom el.

Közgyűlés. A dunáninneni ág. hitv. evang. egyházkerület ezidei közgyűlését f. (augusztus) hó 24. és 25-dik napjain tartja *Pozsony* városában,

Egyetemes evang. theol. akadémia Pozsony. A theol. akadémiába készülő hallgatók folyamodványaitat convictusi ingyen asztalért s a Theol. Otthonba való felvételért 1904. aug. 20-ig adják be a theol. akad. igazgatóságnál Pozsonyban (Konvent u. 13.) Részletesebben az évi értesítő tájékoztat.

Toronyszentelés Győr-Szemerén. Lélekemelő szép ünnepély színhelye volt f. évi augusztus 7-én a kicsiny, de az evangéliumi hitbuzgóságot híven ápoló győr-szemeréi gyülekezet, melyet 1807-ben a dunántuli egyházkerületnek nagy buzgalmu felügyelője Matkovich Pál septemvir alapított. Évek óta hangya szorgalommal gyűjtött filléreiből, már régebben leszedett tornya helyett ez évben sikerült neki új, diszes, Isten házának jelentőségét és a semmi akadálytól vissza nem rettenő hitbuzgalmat hirdető tornyot építeni. Méltóságos Gyurácz Ferenc dunántuli püspök ur megbízásából, Madár Mátyás felpéci és Kövényi Lajos helybeli lelkészek közreműködése mellett, t. hó 7-én adta át a teljesen készen álló tornyot rendeltetésének Nagytiszt. Horváth Sámuel ur, a győri egyházmegye espe-

rese, ki Luk. 14; 28 alapján tartott a templom előtt nagy számban összesereglett közönség előtt gyönyörűen átgondolt és mélyen átérzet felavató beszédet. Az esperes beszéde után megkondulván a harangok, a közönség a kis templomba vonult s azt szorongásig megtöltötte. A helybeli lelkész ol-tári imája s szent ígék olvasása után, Madár Mátyás felpéci lelkész lépett a szószékre s a 27. Zs. 4—6 versei alapján azon intést törekedett a hívek szívébe vésní mire az új torony állandóan inti: „látogassuk az Isten szent templómát, hogy I. megmutassa az Urnak szépségét, II felemeljen a kősziklára, III megnyissa ajkunkat örvendő hálaadásra.“ — Megemlékezett a szónok azokról is, kiknek áldozatköveiből a szép torony felépült, ezek között főképp Dr. Fischer Gyuláné született Matkovich Erzsébetről, ki koszoru váltság címen felejtellen szülei emlékére évenként egy bizonyos összeget tőkésít a szemerei templom részére. Bizony sokkal hervedhatlanabb koszoru ez, mint a mit mások talán csupa hívságból, katolikus ünnepen a sírokra helyeznek; megemlékezett továbbá Matkovich Gyula földbirtokos úrról, ki a torony részére a helyet telkéből ingyen átengedte, Bozzay János gyülekezeti felügyelőről s a gyülekezet fáradhatlan lelkészéről, nem különben Barca Béláné külbirtokos urnőről s több Amerikában élő gyülekezeti tagról, kik a távolból is kész szívvel siettek a kis gyülekezet támogatására. — Az istentisztelet végzésként Bozzay János gyülekezeti felügyelő ur vendégszerető hajléka fogadta a hivatalos vendégeket, kedves órák emlékét fűzve a lelket emelő szép ünnepélyhez.

Tűzvész. F. hó 5-én *Oláhpatak* egyike virágzobb falusi egyházainknak teljesen leégett. A tűz martalékává lett 86 ház összes melléképületeivel. Maradt a szép templom, a paplak és az iskola épület is. A jó modú nép szomorú jövőnek néz elébe. — Lelkésztestvérünk szintén kapott égési sebeket. — (Melegen ajánljuk az Istentől súlyosan látogatott ezen hittestvéreinket olvasóink áldozatkész jöndulatába. Adományokat szívesen fogad és nyilvános nyugtázás mellett továbbit lapunk kiadóhivatala is. Sz.)

Irodalom.

A „Cirk. Listy“ 6 s 7 számának három folytatágot is írt cikke van, egyiket dr. *Kvacsala* írta az ő sajátos tudományos nyelvi irányával „A szláv evangélikus világból“ cím alatt, s ír ezuttal lengyel ev. tudósok (Cheliesiczky, Bursche s Machlejd) működéséről; másik cikk: *Braxatorisz* Márton (Szlád-kovics, tót költő fiától) van, ki „Jézus Krisztus élete“ című illusztrált saját szép művét ismételtelen védi *Stefánik* Igor bíráló ellen, kinek egyik főki-fogása lévén a műnek — tót helyett — bibliai cseh nyelvzete ellen, erre nézve B. szerző azt mondja, hogy Hurban, Hodzsa tót írók is irtak bibl. cseh nyelven, az ev. tót nép pedig épen e nyelvet tekintint vasárnapinak, a tótot pedig hétköznapinak, azért — folytatja B. — Karlstadti módra ne újítsunk s változtassunk rohamosan, hanem csak to-

kozatosan s lassan; a harmadik a két számmal közös cikk hozzászól a „*Theol. tanügyi szervezet*“ kérdéséhez; a cikk *Beblavy*-tól való, ki először is kifogásolja, hogy mint mindenben, úgy e dologban is a kálvinisták után megyünk (ott 3 intézet 5 tanárral?! tehát nálunk is), az ev. öntudat lealacsonyítása az ily utánzás; kifogásolja továbbá a szervezet által is bizonyított központositási törekvést, mely a kerületek önállóságának életére tör; kifogásolja, hogy a nagy többségű honi ev. tótoknak nem adnak a 3 közül egy olyan theol. intézetet sem, mely fő részben tól volna, pedig ezt — úgy mond — kívánná a nép érdeke, azon népé, mely megmentette a honi ev. protestantizmust akkor, mikor hitéhez hű maradt, holott az urak, s nagy urak elhagyták hitüket (az üldözésekkor tudniillik), a hatalom központositása pedig veszedelmes lehet akkor, ha egyháziunk ellen való kormány lép az egyház élére; szükségesnek tartja továbbá cikkirő a külföldi tanulást akár már a negyedik tanévben, hogy minél többen mehessenek ki, hiszen a honi ev. irodalom ugys oly gyöngye még, erőre kapnia s példát látnia kell! A 7-ik számban tudósít *Palic* a *Mossócon* (Turócm.) f. év július hó 1-én tartott *VII-ik belmissiói pápi értekezletről*, melyen jelen volt 17 ev. lelkész. Előadást tartott: *Koncsék* László f. almási (honti) lelkész *A vasárnapí munkaszünetéről* és *Bodický* Mihály: a *Tranoscius* s *Zpévník* tót énekeskönyvek egymáshoz való viszonyáról. Utóbbi kérdésben élénk vita is fejlődött ki a *Zpévník* kárára, a mennyiben többen hangsúlyozták erősen, hogy a *Zpévník* számos bibliai szellem híján levő, philosophikus éneket is — szépek mellett — foglal magában, döntés azonban nem történt. Ugyanezen értekezleten *Mudrony* Pál felügyelő buzdította a lelkészeket, hogy szemben az új oktatási törvénnyel védelmezzék a felekezeti iskolákat. *Zátarecky* Péter irodalmi téren is szorgalmaskodott breznóbányai elhalt ev. tanítóról (kitől a Luthertársaság is kapott s kiadott munkát) emlékező cikk után áll e számban „*Az idei konventek előtt*“ címmel buzdítás, mely az ev. tót hit-sorsuakat dacára — ugymond — a tót sérelmeknek, tevékeny részvételre hívja föl a theol. tanügyi, továbbá a Berzevicy-féle új törvény, a mijavai s antalfalvi papválasztási s egyéb fontos kérdések tárgyalásánál. A vezércikk is az antalfalvi papválasztás, illetve jelöléssel foglalkozik keményen nekimenyén *Kramár* főesperesnek és *Zvarinyi* Emil esperes főjegyzőnek, utóbbinak főleg azon — kétségkívül helytelen — nyilatkozatáért, hogy: „*nekem a zsinati törvény egy nagy semmi.*“ Érdekes és sajáttságos s nem csendéleti képe azonban ev. egyházi viszonyainknak az, hogy mikor ez a vezércikk így helyesen hangsúlyozza és védelmezi az U. Felsőge által is szentesített zsinatnak törvényét, e vezércikk után következő s „*Legyen világosság*“ című cikk mindjárt melegében *szintén nekimegy a zsinat*, illetve egyházalkotmány 31. §-ának, mely nem engedi az egyházakat a nyelv szerint elnevezni és a 324. §-nak, mely kánoni vétségnek nyilatkoztatja ki, — mint cikkirő mondja — „a politikai kihágást.“ Ugyanezen cikk erősen támadja az egyházi liberálizmust is, s ennek kapcsán a *nagygeresdi* egyezséget, melylyel szemben kívánja s ajánlja a tiszta Isten ígékének hit- és meggyőződésből folyó lelkes hirdetését és az Ur szent vacsorájának az Ur Jézus Krisztus rendelete szerint — úgy mint azt Luther is tanította — kiszolgáltatását. *Krupec* I.

Sajtóhiba. Mult — 32-ik — lapszámunk vezércikkébe két értelemzavaró sajtóhiba csuszott be: A 381 lapszámon, bal hasáb, felülről 16-ik sor „colegiumnak“ áll „collegiumok“ helyett, — és u. e. hasáb alulról 10-ik sorában „képtelen áll „kénytelen“ helyett.
(Szerk.)

ÉRTESÍTÉS.

Az illető szaktanár uraknak van szerencsém szives tudomásukra adni, hogy a most kiadásomban megjelent **dr. Szigethy Lajos** (ev. főgymn. tanár) „**A magyar nemzet története és a mai magyar állam ismeretése. Legújabb tanterv szerint**“, ára **3 kor. 20 fillér** című tankönyvet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 3329—1904. számú középiskolai használatra engedélyezte.

Kitűnő tisztelettel

KÓKAI LAJOS

1—1 budapesti kiadó (IV. Károly-utca 1)

1235. sz.

Pályázati hirdetés.

A **késmárki** ág. hitv. ev. államilag segélyezett kerületi liceumánál egy a nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur kinevezése alá eső **klasszikai filológiai**

rendes tanári állás

kerül betöltésre az 1904—5. tanévtől kezdve.

Ezen állásra a latin-görög szakra képesített protestáns, első sorban ág. hitv. ev. tanárok és tanárjelöltek pályázhatnak.

A pályázók állásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, esetleg eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt és a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrhoz címzett kérvényüket alulírt felügyelőnél **1904. augusztus 25-ig** nyújtsák be.

A rendes tanári javadalmazás 2400 korona törzsfizetés, mely a késmárki liceumnál töltött szolgálati idő sorrendjében fokozatként 2600, 2800, 3600 koronára emelkedhetik; továbbá a más intézetekben töltött szolgálati éveknél számbavételével öt, egyenlőre 100—100, későbbben 200—200 koronára emelkedő ötödéves korpótlék és 480 korona lakpénz, mely idővel 600 koronára emelkedik.

A megválasztott rendes tanár jogos és köteles tagja az 1894. évi XXVII. t.-c. alapján létesített országos tanári nyugdíjintézetnek és állását f. évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

Okleveles tanárjelölt csak mint helyettes tanár alkalmaztatik és egy sikeres próbaév után véglegesítetik.

Okleveles pályázók hiányában az állás egy évre helyettes tanárral fog betöltetni, kinek fizetése 1600 korona.

Késmárk, 1904. augusztus 10-én.

Dr. Schwarz Károly s. k.

liceumi felügyelő.

1—1

Pályázat.

Az **Irsai** ág. hitv. ev. egyházban a

harmadtanítói

állásra pályázat hirdettetik. **Fizetés** 800 kor. lakás, vagy a helyi viszonyoknak megfelelő lakbér. **Kötelesség:** két elemi osztály tanítása esetleg a gazd. ismétlő iskola vezetése külön díjazás mellett, szükségesetén a kántornak kíségetése, az egyházi számadásoknál-segédkezés. — Tannyelv magyar, de a tót nyelvnek legalább kezdetleges ismerete kívánatos. Pályázati határidő **szeptember 15.** A kérvények alulírotthoz küldendők.

Irsa, (Pestmegye.) 1904 aug. 15.

Jankó Károly

lelkész.

1—1

Koren Pálnak

a bányai egyházkerület és az egyetemes gyűlés által **tanönyvvül elfogadott**

Káté magyarázata

50 fillérért;

Biblia ismője (Jézushasonlataival)

80 fillérért;

Egyház története

(Konfirmációi vezérkönyv)

1 koronáért

kapható Békéscsabán a szerzőnél.

10 koronát meghaladó megrendelésnél 20% árengedmény. 1—1

Ugyanott kapható **a zsidókhöz írott levél magyarázata** 2 korért; **Jézus csodáinak magyarázata** 2 koronáért.

Pályázat.

Az **igloi** ág. hitv. ev. anyaegyház **Illés-falu** nevű leányegyházában megürült

levita-tanítói állomásra pályázatot hirdet.

Pályázhatnak ág. hitv. ev okleveles tanítók, kik a magyar és tót nyelvet szóban is írásban birják s a kántori s orgonistai kötelességeket kellően végezni tudják.

Az állás javadalma készpénzben :

1. Az illésfalvi és szepes-sümegei komasacionális alapból K 220.—
2. Az illésfalvi urbéri pénztárból „ 326.—
összesen K 546.—

Terményekben és különféle bevételekben szolgáltattva :

1. 15 pozsonyi mérő rozs körülbelőli értéke K 90.—
2. 10 öl tűzifa körülbelőli értéke „ 143.20
3. 5 hold föld „ haszonvétele . „ 120.—
4. A fenti szántóföldek megműveléséért járó megváltás . . . „ 100.—
5. Keresztelési, avatási, temetési stolaris jövedelem címén körülbelől „ 70.—
6. 4 templomi és temetési offertorium minimális jövedelme . „ 16.—
7. Iskolai beiratási díjak, fejenként 40 fill. számítva körülbelől . „ 16.—
összesen K 555.20

8. Lakás és iskolakert használata természetben.

9. Korpótléket az államtól.

Kötelessége lesz a megválasztatandónak mint levitanak minden vasár- és ünnepnap délelőtt és délutánján az istentiszteleteket tót nyelven megtartani s azokon a kántori teendőket teljesíteni, nemkülönb a keresztelési, asszony-avatási és temetési funkciókat elvégezni.

Kötelessége lesz mint tanítónak a nevezett leányegyház elemi és vasárnapi iskolájába járó gyermekeit a törvény által előirt módon és időben tanítani s a közeli Szepes-Sümege gyermekeit hittanításban részesíteni s a confirmációra készülő gyermekeket a lelkész utmutatása mellett előkészíteni.

Pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat f. évi szeptember 10-éig bezárólag alulirott lelkészhez nyujtsák be.

Az egyház fenntartja magának a próbaszónoklatra való meghívás jogát.

Dr. Walur Gyula

lelkész.

74 2—2

Münnich Kálmán

iskola-felügyelő.

„MAYER“ gépgyár

vas- és fémöntöde részvény-társaság SZOMBATHELY.

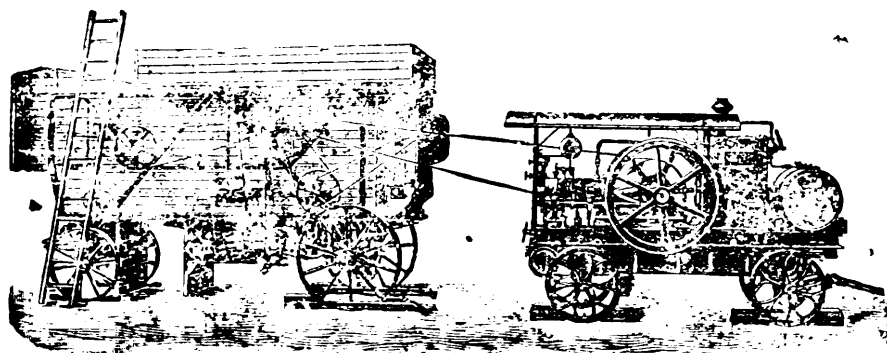
Raktár: Budapest, V., Lipót-körut 15.

Készít mindennemű

Gazdasági gépeket, ^{kitünő} szerkezetű Benzin és szivógáz-motorokat ^{2—50} lóerőig

Benzin-motoros cséplőkészletek.

Legolcsóbb üzem!

Tízoroszló kizárva

52 25—7

Malomépítéset : Új hengerek, minden e szakmába vágó gépgyártása. Teljes műalmibereendezések.

Osborne D. M.-féle

világhírű amerikai arató és kaszáló gépek magyarországi kizárólagos képviselőse.

Különlegesség: Legújabb szerkezetű csavaros és szabad. víznyomású borsajtók.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

* Kívánatra minden szükségletre külön költségvetés.

Az 1902. évi verseczi ipar és gazdasági kiállításán és az 1901. évi makói ipar és gazdasági kiállításán a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

Wegenstein C. L.

== első délmagyarországi ==

orgona-építő műintézet

(villamos üzemre berendezve)

Temesvárott.

„Szállít kitünő, legújabb rendszer szerint készített

== pneumatikus ==

orgonákat

bármily nagyságban

a legolcsóbb árak mellett.

Javítások, átalakítások és hangolások átvetetnek, olcsón és kitünő szakértelemmel eszközöltetnek.

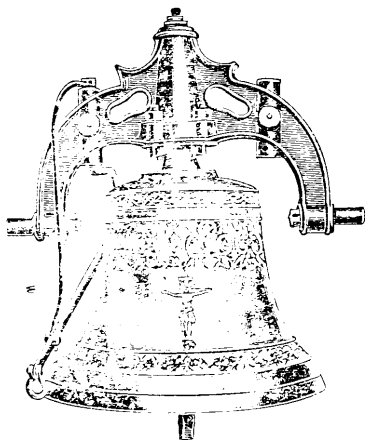
Bővebbi felvilágosítással és költségvetéssel szívesen szolgálok.

Az 1896. évi kiállításán a nagy milleniumi éremmel kitüntetve. 27-18

baktai EGRY FERENCZ

harangöntő

Kis-Gejőcz, Ungmegye.

Ajánlom *harangöntő műhelyemet*, amely legrégebbi és legjobb hírnevű az országban.

Teljes szavatosság mellett szállítok

HARANGOKAT,

bármily súlyban. Nem tetszőket feltétlenül visszaveszek és a költségeket visszatérem.

Tessék árjegyzéket kérni!

Kivonat az elismerő iratokból:

Alulírottak bizonyítjuk, miszerint Egrý Ferenc harangöntő ur részünkre egy 5 mm. harangöntő s a harangnak erős kellemes hangjával, valamint nagyon csinos külső kiállításával egyházunknak minden tagja nagyon megvan elégedve és a legnagyobb dicsőretet nyilvánítja. Szóval el kell ismernünk, hogy tisztább s szebb hangú harang itt vidékünkön nincs stb.

Czegény-Dányád. (Szatmárm.)

Nagy Bernát,
év. ref. lelkész.

Pakó Lajos,
gondnok.

Pályázat

a börzsönyi (Hontm.) német-magyar nyelvű ág. hitv. ev. egyház

lelkészi állására.

A pályázónak igazolnia kell, hogy a német nyelvet szóban és írásban teljesen bírja.

Javadalom: lakás, a mellékhiségekkel és kert, 500 kor. készpénzben, 31 hl. búza, 18 hl. bor, 48 km. kemény fa, 2 szekér széna, 3 szekér szalma, 8 hold szántó föld haszonélvezete, stóla. Az összjövedelem minimális számításal 1900 kor.

A kellően felszerelt folyamodványok f. évi augusztus hó 21-ig alólirotthoz küldendők.

Százd, 1904. jul. 25-én

u. p. Deménd, (Hont m.)

Rozsnyai János

ev. lelkész,

a börzsönyi egyház adminisztrátora

72. 3-3.

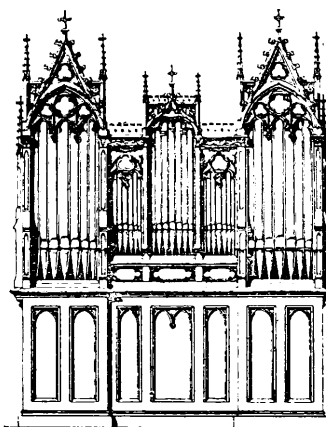

SZALAY GYULA

MÜORGONA-ÉPÍTŐ INTÉZETE

Székesfehérvárott.

— ALAPITTATOTT 1879. ÉVBEN. —

Elfogad megrendelést a legújabb csőrendszerű *légnomásu* nemes szőlamu hangverseny és templom

orgonák

elkészítésére jutányos árak és több évi jótállás mellett.

Raktáron tart kisebb nagyságu új és átalakított templom orgonákat és harmoniumokat.

Orgonák évi kezelését és gondozását, valamint *átalakításokat, javítást, hangolást* mérsékelt árak mellett az ország bármely részében gyorsan eszközöl.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

45 15-14